భావ శతకము

శ్రీరస్తు

భావశతకము.

ఇద్ది

పెద్దాపురమునందలి మిషనుమహాపాఠశాల
యందు సంస్కృతాధ్యాపకుఁడగు
దంతుర్తి సుబ్బరాయశాస్త్రి
చే రచియింపఁబడి
ప్రకటింపఁబడియె

మొ: టికూర్పు 500

Printed by the Proprietor
K. V. KristnaRao.
At the Vidyavinodini Press
Peddapuram.

1917.

వెల 1 అణా.

శ్రీరస్తు

భావశతకము

ఇది

పెద్దాపురమునందలి మిషనుమహా పాఠశాల
యందు సంస్కృతాధ్యాపకుడగు
దంతుర్తి సుబ్బరాయశాస్త్రి
చే రచియింపబడి

మొదటికూర్పు 500

విద్యావినోదినీ ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపబడెను.

పెద్దాపురము.

1917.

వెల 1 అణా.

భూమిక.

ఈశతకము శృంగార రసపూరితమై యొక్కొక్క పద్యమున కొకటి లేక రెండు భావములతో నొప్పుచుండు.

ఇది సంస్కృతమున రచించినకవి యెవ్వరో తెలియరాదు. ధారాపురమును నేలిన నాగరాజు నాస్థానమందలి యొకకవి రచించి నాగరాజు పేరు పెట్టినట్లుదోచెడిని. ఈ యాంధ్రీకరణమున రాజు అని వచ్చినచోట్ల నెల్లెడలను నాగరాజని యర్థము చేసికొనునది. బొంబాయి యందున్న నిర్ణయసాగర ముద్రాయంత్రమున శ్రీతూకారాంజావాజీగారిచే లోకోపకారముగ బ్రకటింపబడిన(కావ్యమాల, యను) పత్రికయందలి చతుర్థగుచ్ఛమునసీశతకమునకుమూలగ్రంథముగలదు. ఈమహాపురుషులుపురాతనసంస్కృతగ్రంథములు వేలకొలది ప్రచురించి మనదేశమునకు శాశ్వతోపకారము జేసిరి. వారియనుజ్ఞనొంది దీనిని నేను దెనిగించి ప్రచురించితిని. వారునాకనుమతి నిచ్చినందులకు వారి యెడనేనెంతయుఁగృతజ్ఞుడనని సంతోషపూర్వకముగఁదెలుపుచున్నాను.

దీనియందలి ప్రతిపద్యమును ముందు జాగ్రతగజదివి యర్థముచేసికొని తరువాత దానియందున్న ప్రశ్నయేదియో తెలిసికొని యావెనుక నాలోచించి మరియు భావమునుజూచునది

పెద్దాపురము.
జనవరి 1917.

ఇట్లు
దః॥ సుబ్రాయశాస్త్రి.

శ్రీరస్తు

భావశతకము.

క॥ శ్రీరమణీమణులందన
పేరురమున నెలమిఁదాల్చి-విశ్వము నెల్లం
గారుణ్యంబున నేలెడి
వారిజనాభుఁడొసంగు-వాంఛలు మీకుఁ, 1

మ॥ ఒకచోశుభ్రతరంబునొక్కెడనసీ
లోద్భాసమానంబునిం
కొకచక్కన్నవపుల్లపద్మచయశో
భోద్భాతిసంకాశమిం
కొకవంకంగడుతప్తమొక్కెమొగిశై
త్యోల్లాసమైయొప్పిపా
యకనైల్యముసంస్మృతింజెనయుబ్ర
హ్మంబిచ్చుమీకోరికల్. 2

క॥ అసమానసాహితీనిధి
ససమానుసుధీవిశాలు-నంచితశీలుఁ
మునుమారిసూగయగురుని
వెనసూర్జితభక్తియుక్తి-వెలయనుతింతుఁ 3

గీ॥ నాగరాజురచించిన-నాగిరాజ
భావశతకంబుగనుగొని-భవ్యశబ్ద
రాజిగురుడై నయమలనాగ-రాజుజగతి
విగతనిజవక్త్రశోభుడై-వెల్లనయ్యె. 4

సీ॥ వనసిజానన ఘోరువ-సంతతాల
వికసితోద్యాన వీధుల-విహరణంబు
జతుగ నగ్రలీలసలిపెడు-సమయమందు
వెరచి నిశ్వాసవాయువు-విడువదయ్యె 5

క॥ వసిత నొకర్తుక డప్పిం
గొని వేసవినమరనదికి-గొబ్బున జనియుం
దనచేయి దోయిటంజల
మునుబట్టియుం ద్రావకుండ బోలుపుగనిలిచెన్ 6

గీ॥ కలితపత్రావళీచిత్ర-గండయుగళ
నవతిం గనుగొని ప్రొద్దున-సంతసించె
విగతనిద్ర నిలాతాక్షు-విభుని జూచి
చానయొకరితె పరమవి-షాదమొందె 7

క॥ మదనాతుర యయ్యొరమా
నుదతిడనుం గౌగలింప-జూచెడి హరితో
సదయుడ చూడకు చూడకు
ముదమానగను దోయినిపుడు-మూసికొనుమనెన్ 8

సీ॥ అతివయోర్తుక యలియొక-డైనలేని
కేళిసరసిని జూచెడి-వేళనొక్క
గండుతుమ్మెద యళికాంత-గలదనుకొని
యచటికే తెంచెం గామార్తి-యతిశయిల్ల 9

క॥ మునివరుడు కలశజుడు మును
వనరాశిం బూర్ణముగను-వడి ద్రావియు యో
చనపిడి చెనుమగుడుందా
విని ఘొసగడెయ్యువతిజనుల-విరహవ్యథలన్ 10

గీ॥ పసనిగ్రహించెనని వే-పంబుక నేల
ఘసుడసి రాకసూ [illegible] ము-కాకమునకు
ధరణిబలిసడశు [illegible] -కరములెత్తి
పెట్టి దిగ్గడపై [illegible] -వేగరమ్ము. 11

క॥ విరహిణిసౌధతలంబున
శరదమలజ్యోత్స్న జూచి-శయనించిసిశీ
సు [illegible] లనుదాన [illegible] లనుమం
దరమును [illegible] శాబ్ధిభుజగ-నాథులదు [illegible] 12

తారకా [illegible] పను-దయను నొంది
కాంతముఖ [illegible] నుంగొని-కలితవిమల
తారభూష [illegible] నూచి, చిం-తాపగత్వ
మొందితారలగణియంప-నూనుకొనియె, 13

ఉ॥ జానకి పెనిఁ [illegible] యి
సంతస [illegible] బూర్ణచంద్రునిఁ
జాను [illegible] జూచుచుండుతెరి
చయ్యన [illegible] డరాముడంతటం
దానను [illegible] లీల మెయి,
దత్త [illegible] నూబిడలోచనంబులఁ
మానగ మూసెఁబూర్వమసమాన
మహావిహారిగాంచుటఁ 14

క॥ పురవాయశిరమునవరలెసి
సురవాహినిఁజూచిగిరిజ-సురచురమనుచు
గురుతరమానముగదురగ
హరునవయువ మొకటి మూర్చ-యయి చుంబించెఁ 15

గీ॥ పాంథుఁ డొకరుఁడు మన్మథ-బాణభిన్న
హృదయుఁ డై కాంతఁ దలఁచుచు-నెదను గ్రీష్మ
తృషితుఁ డైయచ్చటచ్చటఁ-దిరిగితిరిగి
శుష్క సరసిని గని దుఃఖ-శూన్యుఁ డయ్యె. 16

కం॥ మానుని సునిశిత శరముల
బారికిఁ దాళంగ లేక-వనిత యొకతెయా
వారిజరిపు భృంగాదుల
వారక వల్లుఁడనుచుఁ- బలుకఁదొడంగెన్ 17

గీ॥ విరహ విహ్వలయగు నొక్క-వెలది రేయి
పత్రమును లేఖినియుఁ బూని-వ్రాసి లేఖ
బంప పతికడ కతఁడది-వర్ణశూన్య
మగుటఁ గని మోదఖేదంబు-లందివచ్చె. 19

కం॥ వరుఁ డొక దేశాంతరమున
కరుగఁగ విరహార్తి నొంది-యంగన వేగన్
మరణింపఁదలఁచి సురభిళ
తరమలయానిలము గ్రోలెఁ-దనివి సనంగన్ 20

గీ॥ జనకసుత వార్ధిఁ గని రామ-చంద్రుఁ బిలచి
సేతు వెక్కడఁ జూపుమ-చూతమనఁగ
వింతగాఁ జూచి యుంబసిటు-వెదకె నతఁడు
స్మితము చెలువొంద మోమటు-సీత దిప్పె 21

కం॥ పురుషుఁడు దేశాంతరమున
కరిగిన తటి వానకాల-ము దేరుటయుం
దరుణి యొకతె విలపింపఁగఁ
గరగెను దిలకంబు బాష్ప-కణగణములచేన్ 22

సీ॥ నలినముఖ! రేయిఁగామసం-తప్తపగుచు
నురకయేటికి రాపవు-నుగ్గడింప
మురరిపునిదోష మెుసఁగక-మోసపోతి
వితని శిరమునుఖండించె-నతమగియుక. 23

క॥ నిరతముధర్మము సేయుచు
వరకర్మాచరణనిరతి-వర్తులునుజనుం
డిరవుగఁబరోపకృతి నె
హరివసమునుశూన్యభావ-మందగఁ జేయుఁ. 24

చ॥ ధనువిక నెక్కుడింపుముశ
రప్రబలధ్వనిమానిపింపిమా
జనవర నీదు వేటతమి
చక్కనడంచు మెుకింత సేవుసం
జనితకుతూహలుండగుచుఁ
జందురిఁజదన్నుస్పృశింవరోహిణీ
వనితవరాంగసంజెనక
వంద్యమువల్లదువల్లదేయనె. 25

గీ॥ చానతళ్కుల యోగ్యభూ-షలుధరించి
పాణినాథునికడ కేగు-నపుడు, నెలమి
గనులఁదీర్చుదుకాటుకఁగలికిరేఖ
దారహారంబును రమునఁ-దాల్చదయ్యె. 26

క॥ తూరుపు దెస నుదయించిన
తారాపతిపూర్ణబింబ-దర్శనమునకున్
నారీమణి దిగులొందిని
చారించి ధరించెఁబ్రీతిఁ-జంపకమాలన్. 27

౧ అవధరింపుము సౌర్వశైల మ్మధ్యసీమ
చండకృపాఖండ నోద్దండ-ఖండపరశు
కరుగు శిఖరి సరిన్నరు-హాత్మ బొంగి
రంగదుత్తుంగనిచలత్త-రంగదగుము. 28

౨ ఖండపరశుదేహమునకు
మండనభూషలగు ఫణులు-మాటికిదమలో
గుండియలదరగి వణఁకుచు
నొండొరువవపనములఁ జూచు-చుండుగదేమో 29

౩ చూతనవపల్లవప్రభ-సొంపువిరాగు
నవ్యసముదిత చంద్రిక-దలముగి నుము
హారిదిగంగనముఖమున-కంగతియును
భూమరత్వంబుగలిగించి చాలి చెరమణి 30

౪ దూతిరో యటంచని కాంతుని
చేతికిఁదాటంకయుగము-జెచ్చెనని గుమా
వ్రాతలువ్రాయు నేటికి
నాతతవిరహార్తి మాని-కని మే తెలుపుఁడా 31

౫ భీమభుజగావళీనాహా-భీషణుండు
ఖండపరశుఁడు సంధ్యను-దాండవంబు
సలుపువేళను బొసంచి-సన్నదిగల
మేఘములు లేనివృష్టులు-మించికురిసె. 32

౬ తరుణినయనా ప్రాకరువుఁడు
తరుణికి హా సుమాపక-దర్భము నేలమిఁక
శిరమును మానికిఁదిగ్విప్పుచుఁ
గరమున బైకెత్తి పికచ-కచభారంబుఁ. ౩౩

గీ॥ అడుగడుగు కేతెంచి నెవ్వగయు విహారమొంది
చెమట పోటులతోఁ నచ్చు-చేఁగుఱుఁజూచి
యెదురుగనని గాముపదముల-నేలమట్టు
దమల నుంచి కరక్షిరాంచిత-హస్త సీత. 43

క॥ పలువనుసదోము మిరకను
దెలుపఁతట కనొరుపు-దిగువడెననుచుం
జెలియలు ముఖరముఁజూపుచు
నలయించిరి ముదముకతె-నవసరముగాఁ 3

గీ॥ దేశ శావకసమురంబు-దీర్ఘరక్తి
సూచి తలయూచి మెచ్చని-సుగెలుగలరె
జపిసి నేర్పునఁబునకల-చాలుఁ పేరు
హాస ముననదాల్చె బాలశ-శాంకి మాళి 37

క॥ నగనాథ నీవు మ్మగయూం
భిసిం గానసమునందు-విహరించు నెడఁజా
హారిణిసలుకు మనముల
దరమించుకి లేకముదము-దలకొని యెఁగఁడుణ్ 38

గీ॥ హారుని సేవింప నేగిన-సురవిభుండు
చంద్రశేఖరభీమభు-జంగ కేష్టి
గశిరమీాక్షించిమును మున్న-దాగినమొంది
పివఫనేదియొపరికించి-భీతివిడచె. 39

క॥ పన్నగ భూషణుడగుతన
యున్నను సేవింపనేగు-నలషన్ముఖునిం
గన్నంత నెభుజగములా
పన్నత గణపతినిఁజూచె-భయమొదగదుర్ఘ 40

సీ॥ నీదుచేనున్న యాకేళి-కీదళంబు
పురునిఖల్లాబుగతిజము-నురియుపగిది
విధుని కళపోల్కి కరకచంబు-విధము సాటి
చిత్తకృంతనమొనరించెఁ-జెలియ వినవె. 41

కం॥ జననాయక నీయుదయము
గనిమదనుడు చాలముదము-గాంచెను మదిలో
ఘనముగ నీయాచారము
మనమునఁదలపోసి దుఃఖ-మగ్నుండయ్యెన్ 42

సీ॥ పద్మములు లేని నిర్మల-స్ఫటికతుల్య
జలవిభాసిత సరసిని-సలిలమేను
గోలెననటంచు భువియెల్ల-గోసిరోసి
కాంతమెచ్చుటనట్టిది-కానదయ్యె 43

కం॥ కానుండు యోగి సమాధిని
వేసరు భేదింపదలచి-వింటిని వేగ
న్నేమంబున నెక్కుడియును
నేమొకోశి లిసాయకముల-నేయక నిలిచెన్. 44

సీ॥ మారుషామనివిలుచంచు-మార్గమెఱిఁగి
రమణి యోర్కుర్తు మదిని సం-తాపిసమొందె
పరమసౌరభరుచిం పు-ష్పములదనదు
పాణియుగమును బూరించెఁ-బటురయమున 46

కం॥ పండితయుగమానినిమణి
మండపమధ్యమునఁగేలి-మలగుచువిభునిం
దండాన వ్రాసిఁబదములఁ
ఖండితననుబోఁటిదన్నెఁ-జయ్యనఁగినుకన్ 47

గీ॥ పథికకాంతయొకర్తుక-వరవసంత
కాలమునఁజాలవిరహార్తిఁ-దూలి లేచి
పికగణంబులు గూసెడి-పిడుగు సేగి
యమృతి మొల్కఁగ గానము-నాచరించె. 48

క॥ ధరణిజకాంతుఁడు రావణు
పురికరుగఁగ సేతుబంధ-మున కైకొనఁగన్
గురుపావకాస్త్రముదాఁకుగ
గిరిరాజును మేనకయును-గెరలిరి భీతిన్. 49

గీ॥ అతివమిన్నయొకతె వసం-తాగమమునఁ
బ్రమదవని కేగి యద్భుత-రసమనోజ్ఞ
ఫలము చేఁబట్టి తన్మధ్య-భాగముగని
దర్పణముబూనె శంకహ-స్తమున నవ్వుచు. 50

క॥ దయితుఁడు చిత్తవతినిదన
ప్రియురాలిని ముగుదనింట-విడచి యొకరితన్
బయనముతలపంగనిజా
శయ మొక్కలత తెలిపె శార-చర కేళి మెయిన్. 51

గీ॥ తరుణి! పుట్టింటి యాటలు-దలచి తలచి
నర్త్ర దాతీరమును నీవు-నవయవలదు
కలరు ప్రాణేశుఁ డిటఁ జెలి-కత్తియలును
మరచియదిగ్రీడ, నేగెదు-మగుడఁ జెలియ. 52

క॥ వరునెడ బాసిసకతమున
విరహానలతప్తయయ్యె-వెలఁది యొకతె దా
నరయక శీతలకృత్యము
గరము పుడుఁగ మునిగెఁ జంద్ర-కరపూరమునన్ 53

। జీవితేశ్వరి మీదియాది-చెప్పనేను
వలవకంఠగీహంబునా-వాంఛగాదు
వలదుకంఠగ్రహము నేయ-వయసముసకు
మేలుగావృత్తనీకున-మ్మృద్ధులోలయు. 54

। పరిపాకసముకుపాండుర
పరిణాగపత్రాళివిహిత-భానుకిరణమా
వరపుంభ్రడేకువునకునీ
సురుచిరరాగముసంగోరె-సుదతిషండబుల 55

గీ। రాజసింహమనీదుశా-త్రీపులకతులు
విమలమణిపన్వ్రతంబుల-విపినభూమి
కుముదచంపక వారిజ-కుసుమభృంగ
మాలికలగాంతు రేఖలను-మంచితముగ. 56

క। విరహావ్యథశాంతికినా
భరణగణముగుణపి తాప-భాసురమను చుణ
ధరియింపనదియునంత
శ్చిరసారము విలిపె దేహ-సంగతిసకికిఁ. 57

క। వనితరో దేహముసజం
దనముధర్మంబందులాక్షి-ధరియించితివిం
పుగ బాగ్రితి కాలంబుస
దనువుగ నొకవింత చెలువ-వనరించె నీకుఁ 58

గీ। మార్గ్యమున నేలచింతింప-మరియుమరియుఁ
గతుల నించెదనీరిలు-కడలు నను
మాని నేటికిఁదూరెదు-నాళిలాక
నేల జూడవు స్మర నేల [illegible] 59

క॥ వక్షజాక్షిదన్నుఁజూచుచు
ఘనముగఁ గారింపదూజె-ఖరకరుఁగనుకం
గనుగొని సింహమతనిదటి
మనమునసూరఁజిలియుండె-మానుగఁబిదపన్ 60

సీ॥ వినుతినొక్కఁడు శ్రీరామ-రామయనుచుఁ
బరమపావననామంబు-భక్తియుక్తి
సంస్మరింపగమదినెంచి-సంశయంబు
వాడముటయు దానిమెల్లన-విడనెంతను 61

చ॥ గలమునఁదారహారములు
నాయమునందు సితాంశుకంబున
ల్మిళితసుగంధవస్తుచయ
మేదురచందనమొప్పుగొప్పునన్
లలితనవీనమల్లికల
లంకృతిజేసినిజాస్యనిర్జితేం
దులసితకాంతిగెల్వమది
నూల్కొనఁజూచెదవేనలోకన్ 62

క॥ వనితసుగంధినిజనా
ధునింబొందనచషకబింబి-తునిఁజూచునునుం
గొనినఖమున్ఖమునతని
తనువింపుకఁచిరెలలిత-దరహాసమునన్ 63

గీ॥ దుష్టదానవ మర్దనో-త్కరసమగ్ర
ధైర్యవిహారియేలకో-తలకుజెందె
నుదితజనాము నేయము-హరుర్తపిదిత
పదములకుఁగాగనెంతయు-భయమునొందె 64

క॥ అంబురుహాననఘనవిర
హాంబునరే దేఁగలేక-యపుడు కరముతో
డంబాడఁ బీణగొనుచుఁ ద
యంబున నేణాంకుఁ జూచి-హసియించెను గీ॥ 65

గీ॥ పడతి నీకుఁ గడసముచిత-పత్రవల్లి
వీవు పయి లిఖియించెనీ-విభుఁడు మరియు
పలుకు దాటక నీ వీటు-వడితివమ్మ
నీదు వైముఖ్యమిక నేఁడు-నిశ్చయంబు 66

గీ॥ ప్రబలమాయాప్రగల్భుల-రాక్షసులను
భీమతరశరగణముల-[illegible]ము జేసి
సమయఁ జేయఁగ దరుగుల్మ-చయము లెల్లఁ
బల్లవించెనకాండవి-భ్రమముగాఁగ. 67

క॥ జనకసుతాదయితుండనఁ
దనశత్రునిదానవేంద్రు-దండించుటకుం
జనుతరి రాక్షసనిచయము
మునిపుంగవనకవులమిత్రి-ములుగఁదలంచెఁ 68

గీ॥ చాపకౌశలనిధిరామ-చంద్రవిభుఁడు
శత్రుజయ మొందనేగెడి-సమయమందు
శిరములత్తులువరుసనఁ-జెఱుదెశూన్య
భావమొకకొందరికిమరి-భామినులకు 69

క॥ పతిగదుననురాగమునను
దతికిలసదశోకవకుళ-దామములొనగం
గుతుకమునఁ గొనకమానిని
చతురత మెఱయఁగ సవలఁ-జయ్యన దోసెఁ 70

మ॥ కనులం గాటుక మేనఁ జందనములా
లాక్షాకాంతి పాదంబులన్
ఘనతాంబూలపు రేఖ మోవిమకర
గ్రాహంబు గండస్థలిం
దనరన్ వీరలు గాంతు రెప్పుడును మో
దంబత్త నాకేమి చే
సెను సంతోషము నాసపత్నులిటుగా
సిం బొందగా నేటికో 71

క॥ కలికిరో సకలకళానిధి
విలసితు నీ తని వరింప - వెలసెద వనుచుం
బలికెడి దూతిం గనుగొని
నెలత కరంబులను గప్పె - నిజవదనంబున్ 72

క॥ ననువినుతించుచు నే యెడ
జనములు! భూపతి యటంచుఁ - జనదు పిలువఁగా
వని యెను రాముఁ డనిఖిలా
వనిభుజపీఠమునఁ దాల్చి - భాసిల్లుతఱిన్. 73

॥ ప్రియునకు చెలికత్తియలపల్కు - విను సుగూయు
భూరిరవమునఁ బంజర - శారికయును
సవతిమందిమిచటికిఁ - జాలదాపు
సకియ మానంబు నిల్లుర - క్షణము సేతు 74

॥ కలికి యొకతె వనఁ జతురిని
మలయుచు వీతెంచు సురభి - మలయానిలముం
దిలకించి కినుక దనుక గ
జలముల వానరుల నింద - నలువగఁ దొడగెన్ 75

గీ॥ అవనిపుత్త్రిని రావణుఁ-డపహరింప
గురుతరవియోగమున రఘు-కుంజరుండు
ముకుళితాక్షి యలోచనాం-బుజతఁ దనరె
పురుసమాధినిర్విష్టుఁడై-యుండెననఁగ. 76

క॥ చరమాంబుధిఁ గ్రుంకుచుఁ గుదన
యురుతాపము చండరశ్మి-యునిచె నిజముత
స్థగితతటతీరవిభాగము
బరువడి చరియించుఁ గొన్ని-ప్రాణులయందున్ 77

ఉ॥ ముంగిటనున్న నీదయితు
మోముగనుంగొని చేడెపల్కులన్
భంగము సేయ రాదు మణి
భాసితమందిరమెల్ల శూన్యమో
యంగన యేలుపే కొయని
యాళులు పల్కఁగ దీర్ఘఘూత్కృతుల్
సంగతిమీరఁ జేసె వెఱ
చానవహోత్తరమానమొప్పఁగన్ 78

క॥ వరకృష్ణసాలనికాయములఁ
బరిమళపరిపూర్ణమగుచు-భాసించెడి యా
హరునిజటాజూటముపయి
సురపుణ్యనద్యమధరంబు-లేశోకో చెప్పుమా 79

గీ॥ లలనహారిముక్తాఫ-లములు నేటి
సలిలములతోడ నొక్కట-సంగతిగని
మానసుఁడ హింసించె జడసంగ-మునఁ గుణియును
సహితుఁడగు నీచమార్గము-నందుఁ జనఁగ 80

చ॥ ధనికులు కొండ్రలోపలను
దాయుడ వెప్పుడు నాదుమాట నా
దరమునఁ జేతు నాథ యొక
తప్పని కార్యము సేయునాడు భా
సురపదసంపుటితోడ నల
సోమునిఁ గళంకినిఁ బోల్చుటొప్పులే వే
గిరమున లేచి జంపితల
కిరింపుకఁ ద్రోసియు నుపాయమ్ము వేతు పకోట 81
గీ॥ రిపులఁ బరిమార్చుటకు నీవు-దపము సేయ
నిర్జరుల భంగ మొనరింప-నిశ్చయించి
నీ పురక్షింపనిది తాము-నేర్పు మీరఁ
జేసిర క్షేపణంబు పిరి-చింతగదు 82
గీ॥ ఏను జెప్పినపని చేసి-తేయుటంచు
నకుగ నేటికి నిను నేరు-పలర కీటి!
కార్య మొనరించితి వటంచుఁ-గలికి పలుక
గ్గుతోదు తిపుట్టంబు-చెంగఁ జూచె 83
ఉ॥ మీరలు నాగరీకులును
మృద్ధిగ నాళులు నేర్పగాంతులఁ
సారెకు మానసంగతులఁ
జయ్యనఁ బాదములం బడంగ నా
నేనుతు రేము గ్రామ్యులము
నేర్పడి యాళులు లేరు మాకు నా
పూరితమాన మేమియును
బొందము మందిరమిచ్చగించుటఁ 84

శా॥ కోపంబున్నను, మారువల్కకముసళం
గూడంగరావేమియా
తాపంబేటికిగాగలింపుముదయం
దప్పిల్లునేనింకనే
తేవంజేయుటఁచుశారికనుడా
దేవ్యంగనాకీరము
దీపింపంగనుగానగార్పనిటులం
దెల్పంగదాయత్రగో ౪౫

ఉ॥ సుందరవస్తువెల్లెడల
శోభిలజానగు చోటనుండియా
సుందరిదీనిబెట్టిదగు
చోటననీదు తలంపుదీరగా
నిందటుకాళ్లపైఁబడగ
నేటికిదీసినినీచభావతం
జెందగఁజేసితీవికను
జెప్పగనేటికినీదుదౌష్ట్యముల్ ౪౬

మ॥ పరకేదారపదారవిందయుగల
ప్రత్యగ్రపూజావిధా
భరితాశేషపవిత్రభవ్యవిభవ
ప్రత్యర్థిపార్థుండు శ్రీ
ధరుడుంగర్పటిగోత్రిసాగరసుధా
ధాముండువత్కాముడీ
ధరవిద్యాధరనాముడొవ్వసుగుణో
దారుండువిఖ్యాతుడై. ౪౭

సీ॥ అతనిపుత్రుఁడు కాలసా-ఖ్యాభిధుండు
వరలుపావనతరటాక-వంశధన్యు
డవనికడలక్ష్మి నుంచిదా-స్వేచ్ఛనుండు
హారియ సు యుద్ధసమయంబు-లందుబేర్చి ౮౮

గీ॥ అతనితనయుండు నాగరా-జాభిధాను
డతులవిక్రమజితరిపు-తతిబలుండు
చెలగెతనయుందు వాణియు-సిరియు చెలిమి
నొందియానందమునబొందు-చెందనలరు. ౮౯

గీ॥ వాణిపురుషుండుమదనుడు-వపురుపేత
డమరితరవువివేకిను-ధాకరుండు
నిష్కళంకుమనయ్యె నే-నెరసియతని
యందుదత్తద్గుణోపమ-యలరియుండు ౯౦

మ॥ ఘనతీక్ష్ణాక్షతధారదుర్ధరమహా
  కాక్షేయ కాక్షేపనం
జనితక్ష్మాపతివల్లభోదరదరుల్
  సంభిన్న గర్భంబులై
వ్యనికిన్ దుర్జయదోర్భుజంగజనిత
  ప్రౌఢప్రతాపానలో
జ్జనితాశేషఖలీకృతారినగర
  శ్లాఘుల్ విజృంభించెడిన్. ౯1

కల్హాలచెలి నాదలనల
చిల్హాలరాగనఱుతదాల్చి-సిరియలరారం
జెల్హగవెలసినదేవర
పల్హలపురవాసవినుత-భవ్యవిలాసా 29

౯॥ నిర్జితరిపునముదయుడన
మార్జితధర్మోదయుడున-మంచితకరుణా
తూర్జితహృదయుడు పంచమ
జార్జితగతఖండమేలు-సమయమునందున్ 93

భావశతకంబురసికసం-భావితముగ
స్త్రవ్యాపల్హాలనగరశా-స్త్రవ్యాఢైన
యట్టి దంతుర్తి సుబ్బరా-యాంహ్వాయుండు
దెనుగుచేసెనుగృపమీర-దీనినొనుము 94

ఈశతకమునందు సంస్కృతమున నూటరెండు శ్లోకములుగలవు. అందు (దొంబదినాలుగు భావశ్లోకములు. వీనిలోగొన్ని నీతిబోధకములు. బాహుళ్యముశృంగారము. కొన్నిపద్యములాధునికులకురుచింపవనియెంచి యాంధ్రీకరింపలేదు. సుగమములగు గొన్నిపద్యములకు భావములువ్రాయలేదు.

భావములు.

5. తుమ్మెదలువచ్చునను భయముచేతను.

6. చిగురువంటితనచేతికాంతివలననీరెఱ్ఱగనుండుట వలనరక్తమనుశంకచేత. 7. మంచుకాపతిమియులుచె సకుంపుటవలన గంధోత్తరకిలియలేదని సంతసించెను సవతింటిలోనుండి రాత్రియంతయుదానినిగౌర వించినందులకుపచారించెను. 8. హరిమాచుచుండ గనతనికినన్నగుణసహోదరుడైన చంద్రుడవలోకించుట నియునట్లేసూర్యతీక్ష్ణకిరణములు దన మృదుశరీర మునకు దుస్సహములని 9 కమలమునందామెచ్ఛ కాంతిపరికాశించుచే. 10. చంద్రుని సముద్రము తోద్రావిమరలవదనందులకు 11. నేలపైబలిపెట్టిన చేతిగాజులు జారిపోవునవియోచి లేకగాజులుఘల్లుమ నిమోగినగాకిజడిసి బలిముట్టకపారిపోవునని. 12. వీరిమూలమునజందురుపుట్టెనని. 13. హారమందలి ముత్యములుచూచి ముఖమునతుత్తియులనుజయించి కట్టిపడవేసెననుభ్రమచే 14. తొల్లిబంగారులేడినిం దెమ్మని కోరినట్లియా చెందురునిలోనున్న లేడిని నిందెమ్మనునుభయముచే. 15 క్రోధాతిశయము చేవిషముతోనున్న మెడనుజూంబించెను. 16. అచ్చటం దామరపూలు లేకుండుటచేమన్మథునకు బాణములు దొరకవని సంతోషముపుట్టెను. 17 వీనిబాహుళ్య ముచేమరణముగల్గునని. 19. ఇట్టియవస్థంబొందినద నిఖేదమునుదనయందుమిక్కిలి ప్రీతిగలదనిమోదము

ను. 20. మలయవాయువులు విషసర్పములు మ్రింగివి
డిచిన శేషములగటచే. 21. తనముఖచంద్రదర్శనము
వలన సముద్రముప్పొంగి తరంగములచే సేతువుకనబడ
నప్పుడు సేతువుగనబడుటకు ముఖము నవలకుద్రిప్పె
ను. 22. నేత్రములనుండుజారెడియుదుకుకన్నీటియా
విరిపైకెగసి చెమటమొదలగునవిపట్టుటచే. 23. రా
హువు చంద్రునిమ్రింగి జీర్ణముచేసుకొనక విడచిపె
ట్టును. విష్ణువువానిఖండించి క్రిందిభాగము లేకుండ
జేసెను అందుచే రాహువునకు కడుపులేదు. ఉదరము
లేనపుడు తినినపదార్థము జీర్ణముగాదు. 24. న్యాయ
మార్గప్రవర్తనగలవాడు హరివక్షమందలిలక్ష్మినిగూ
డనపహరింపసంశక్తుడు. 25. వేటవలనజడిసి చంద్రు
నియందలిలేడి పారిపోవుటచే రోహిణికితనభర్తయం
దుపరపురుషసంకకలిగెను. 26. చాల విశాలములగుక
న్నులకుంగాటుకపెట్టుకొనుచున్న మిక్కిలియాలస్యము
గునని యు, హారము కాహూగ్నిచేసుడికిపోగలదనియు.
27. చంద్రోదయసమయమందుముకుళించెడి తామర
పూలవిడచి వెలుపలికివచ్చి తుమ్మెదలు దనముఖ
మందు పడకుండుటకు. 28 నదీసరకనదీసంగమము
నందలియాశచే. 29. శివునికంఠమందలినలుపుచూ
చి, తమలోనెవడుకరచియపరాదముచేసినాడోయని.
30, నదురును, బొట్టును. 31. కాటుకతోగలసిన
కన్నీటిబిందువులుగలదగుటచే దాటంకమునం దక్షర
ములున్నట్లుగనుబడును గనుక నదియు నొకయుత

రమువంటిదే. 32. సుగమము. 33. నా మనస్సునీ
యడలస్వచ్ఛమని పురుషుడు హారముచూపనట్లు కాదు
మలినమని ప్రియురాలిభావము. పాదములుముట్టి
నంతమాత్రమునఁ గంకణమణులు రాళ్లగుట నహల్య
వలెస్త్రీలగుదురనుభయముచే. 36. అధరముదంత
పంక్తికి దగ్గరనుండుటచేఁగలిగిన యెరవుపోవుటలేద
ని. 37 యుద్ధమునెచ్చునపుడు తలగట్టిగ నూప
నందలి చంద్రునియమృతముపడి పునుకలు సజీవము
లగునని. 38 మన్మథుడను భ్రాంతిచే. 39 సర్పద
ర్శనముచే భయమును జంద్రదర్శనముచే భయనివా
రణమును. 40 కుమారస్వామి వాహనమగు నెమలి
ని జూచుటచే భయపడి వినాయకునితొండపురం
ధ్రమునఁ బ్రవేశించుటకు. 41 గడువుపెట్టినవర్షాకా
లముదాటిపోవుటచే. 42 తనకుసహచరుడనుసంతో
షమును శివభక్తుడగుటచే విచారమును, 43 అన్ని
చోటనుదనముఖప్రతిబింబముగనబడుటవలన. 44
శివయోగిదన్నుకాల్చుటజ్ఞాపకమువచ్చి 46 మన్మథు
నివింటికినారియగు తుమ్మెదచాలు లేకుండుటకు
47 తనప్రతిబింబమునుజూచి భర్త మరియొకతెనుతీసి
కొనివచ్చినాడనుకొని. 48 తన కంఠస్వరమువినుటచే
సిగ్గుపడికోకిలలు పారిపోవునని లేక నూరుమూసుకొ
నునవియు దానవికమహాశాంతిగలుగునవియు. 49 సము
ద్రమందున్నమైనాకుడను తనపుత్రునకు నాశముగ
లుగుననుభయముచే. 50 పలువరుసకుదానిమ్మగిం

జలయుపమానముసరిగనున్న దా లేదాయని చూచుట
కు. 51 చరక్రీడయందునన్ కర్ణ పాచికవచ్చినపుడు
వానికిమరణముసంభవించును అందుచేఁజరక్రీడచేవి
లంబము. 52 సుగమము. 53 ఈచంద్రకిరణములు
దనప్రియునిస్పృశించుచున్నవని. 54 అతని ప్రయాణ
సమయమఁదలియాలింగము చేక్షణములోనే ప్రాణ
ములుపోవునని. 55 పండిన చెఱకుతోట ఖండించి
కాల్తురు అందుచేమన్మథునిధనుర్నాశనముగుటవిర
హిణులకుఁబ్రీతికరము. 56 మణి, నీలపర్వతములం
దుఁబ్రతిబింబించినఁదమతలవెండ్రుకలు, నేత్రములు,
ముఖముచూచి పరసగాఁదుమ్మెదలబారు,కలువలు,
పద్మములు. నున్నవని. 57 తామరతూండ్లనుండిను
దుగువచ్చుచున్నది. 58 అకాలశృంగారముచే ఁతిచి
హ్నములను గప్పుటకులేక కాకువాక్యములచేభర్త్స
సంగమముగలుగకుండుటచేన సౌభాగ్యప్రకటన. 59.
సులభము. 60. సుగమము 61 సంభోగసమయమందు
దేవతాస్మరణకూడదని. 62. సులభము. 63. అట్లు
చేయుటచేఁజంద్రునకు భార్యావిరహము దెలియునని
64. విష్ణుపదమనగానాకాశము. దానియందలిస్వర్గ
మునురాక్షసులాక్రయింతురని 65. చంద్రునియంద
లి లేడికివిసంగీతముప్రయమని. 66 సుగమము, 67.
ఆకాశమునుండి పడినరక్తబిందువు సంపర్కముచేత.
68 ఊహించునది. 69. ఊహించునది. 70. తన్ను
టుచేసశోకస్మృతిమనను నోటియందుఁగల్లు పోసికొని

ఘూమియుటచేఁ బొగడఁబెట్టినప్రాయును. ఈప్రాప
లునవతియట్లు చేయుటచే బూచినవను సంశయముచే.
71. సవతులశృంగార వర్ణనముచేఁ దనసౌభాగ్యము
నుప్రకటించెను. 72. తాను పద్మినియనియు, బురు
షుఁడు చంద్రుఁడనియు భావముచేసి స్నేహము లేకుండు
టఁ బ్రకటింపుచున్నది. 73 భూదేవితనకళత్రయగుటచే
నామెకుభర్త యని పిలచుట యనుచితము. 74 సుల
భము. 75 ఊహించునది. 76 అత్తవారును దనబం
ధువులు నేమందురోయని. 77 చక్రవాకమునందు.
78 సుగమము. 79. కృతమాల=ఇప్పపువ్వు. ఇదినం
పెఁగపువ్వువలెనుండుటచేఁ దుమ్మెదలు భయపడును.
80 అతితాపముచేఁ జూర్ణములయిన ముత్తెములో వే
డికన్నీళ్లు కలియుటచే మిక్కిలి తాపముగలుగును.
81 సుగమము. 82 రాజుచే సెడితపము భంగపఱచు
టకు దేవతలప్సరసలను బంపిరి. యుద్ధమునఁ జూతులగు
వారు స్వర్గమున నప్సరసలతోఁ గలియుదురు కాన రా
జు దనకులాభము సేయఁదలఁప స్వకార్యనష్టముగ దేవ
తాస్త్రీలు వెడలుట విచిత్రము. 83 సులభము, 84 ఊ
హించునది. 85. రాతిరి తనతో భర్త యన్నపలు
కులు చిలుకవిని పొద్దునమరలఁ బలుకఁగా నవిచిలుక
వినోదమున పెట్టుచున్నది. 86 సుగమము.

భావశతకము

సంపూర్ణము.

శుద్ధపత్రిక

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
1	5	సంస్కృతభాషలవలన	సంస్కృతాభాషలను
3	16	వెల్లసర్యు (గు)	వెల్లసర్యు (దగు
4	14	మదతి	మదతి
	23	మార్గముగను	మార్గముగను
6	8	పరిల్లు	పర్ద్లు
9	4	పోమమింగను	పోముమింగను
	5	దొరవు	దొరవు
10	9	స్పటిక	స్ఫటిక
11	12	పాత్రముననపుడు	పాత్రముననపుడు
12	3	గ్రహముచేయు	గ్రహముచేయు
	17	వనితరో	వనితతో
	19	ప్రస	పున
	22	నీలటు	నీరటు
13	1	జదుర్డు	జందుర్డు
14	6	వీపువయి	వీపుపయి
	7	పడిలి	పడిలి
15	9	నకల	సకల
	17	వినుసు	వినును
	19	మాసంబు	మానసంబు
	20	సంజతతి	సంజతతి
16	21	హార	హార
	22	మసను	మనాను
17	6	భా నుర	భానుర
18	8	దీపించంగ	దీపింపంగ
	24	ప్రఖ్యాతుడై	ప్రఖ్యాతుడై
19	5	తతిల	డతుల
20	2	రాగపటుల	రానటుల
	5	సముదయూడ	సముదయూడ
	6	సముంచిత	సమంచిత

ప్రకటన

ఈ గ్రంథకర్త చేరచింపబడిన యితరగ్రంథములు. అ—ప

1. దేశోపదేశము. పద్యకావ్యము. 4—0
2. స్వాహాసుధాకరము (చ వు) 2—0
3. ధర్మశర్మ విలాసము ద్యకావ్యము. 1—0.
4. పరమహంస విలాసము. (నాటకము) —0

వలయువారు.

దంతూరి గోపాలము
పెద్దాపురము
గోదావరిజిల్లా.

అని వ్రాసిన బడయగలరు.